

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 7 Sayı: 35 Volume: 7 Issue: 35

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

**SAMSUN AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR KURUMUNDA ÇALIŞANLARIN,
ÇALIŞTIKLARI BİRİM İLE İLGİLİ BELİRTTİKLERİ SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
PROBLEMS OF PERSONNEL WHO WORK AT INSTITUTIONS OF SAMSUN FAMILY AND
SOCIAL POLITICS RELATED TO WORK AND THEIR SOLUTIONS TO THOSE PROBLEMS**

İsmail GELEN *

Gonca ÇINAR**

Öz

Türkiye’de korunmaya muhtaç çocukların bakımı, devlet tarafından çocuk evi, sevgi yurdu, çocuk yuvası, yetiştirme yurdu gibi kurumlarda, bakım elemanları tarafından yapılmaktadır. Bu araştırma Aile ve Sosyal Politikalar kurumlarında çalışanların, çalıştıkları birim ile ilgili sorunların neler olduğu ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma betimsel araştırma türünün örnek olay /durum araştırması modelinde nitel bir araştırmadır. Yarı yapılandırılmış ve açık uçlu olarak geliştirilen ölçme araçlarından elde edilen veriler üç farklı kodlayıcı tarafından bağımsız puanlama güvenilirliği ile sağlanmıştır. Araştırmada (non-randomize) seçkisiz olmayan örnekleme tekniklerinden, amaçsal örnekleme (purposeful sampling) tekniğinin, maksimum çeşitlilik (Maximum Variation Sampling) örnekleme tekniği kullanılmıştır. Araştırma için geliştirilen Bakım Elemanı Problem Tarama Aracı ve Öğretmen, Yönetici ve Sosyal Servis Görevlileri Problem Tarama aracı kullanılmıştır. Verilerin analizinde düğümler ve kategoriler oluşturulmuştur. Sonra da bu kategoriler çok yönlü olarak ilişkilendirilmiş, betimsel, yorumsal ve örüntü kodlama teknikleri kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucuna göre; çocuk bakım kurumlarında çalışan bakım elemanları ve öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlilerinin belirledikleri sorunlar; hizmet alan çocuklar, kendileri, idareciler/ yönetim, Genel Müdürlük/ Mevzuat, bina/ ev kategorilerinde tanımlanmıştır. Elde edilen bulgulara göre; çalışanların yetersizliği, iş yükünün ve sorumluluklarının fazla olması, çalışanlar arasındaki uyumsuzluk ve idari sorunların olduğu belirlenmiştir. Çocuklarla ilgili bulgularda; Çocukların çok fazla sayıda olması, problemleri ile yeterince ilgilenilmemesi, sosyal faaliyetlerin yeterince düzenlenmemesi, çocukların okullarda karşılaştığı sorunlar, Kurum içi düzen problemleri ortaya çıkmıştır. Bunlara ek olarak; aile, bina, ulaşım, hukuk ve mevzuat ile ilgili problemler de tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bakım Elemanı, Çocuk, Çocuk Bakım Evleri, Problem.

Abstract

In Turkey, state takes the responsibility of looking after children who are in need to protection. Child care workers deal with these children at institutions such as children’s home, foster home. This study aims to identify the problems of workers who work for the institutions of Family and Social Politics, and their solutions to problems they identified. This study is a descriptive case study which is type of a qualitative study. Half structured and open ended questions are asked to participants and their answers are rated independently by 3 raters to enhance reliability. In the study maximum variation sampling of purposeful sampling which is a non-randomize sampling is used. Survey for identifying problems of child care workers and teacher, administrator, and social service workers is used. Knot and categories are formed in the analysis. Then, these categories are associated multi directional, and descriptive, interpretive and pattern codes are used.

According to results of the study, problems of child care workers’ and teachers’, administrators’ and social service workers’ are categorized as children, personnel, administrators, head office/laws, building/home. According to data, deficiency of personnel, excessive

* Yrd. Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

**Arş. Gör., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı Öğretim Elemanı.

responsibility and work load of personnel, disharmony between people, and administrative problems are identified. In the findings that are about children, too many students, not dealing with children's problems, not having enough number of social activities, problems that children meet at the schools, and arrangement problems in the institution are occurred. Additionally, problems about family, building, transportation, and law are faced.

Keywords: Child Care Worker, Child, Foster Home, Problem.

1. BÖLÜM I

1.1. Giriş

Öz bakım konusunda yetersiz olan ya da yardıma ihtiyaç duyan insanların yaşamlarını nasıl sürdürecekleri konusu çoğu toplumun yaşadığı önemli sorunlardan biridir. Kişilere yardım noktasında sorumluluk sosyal devlet anlayışı gereği olarak devlettir (Ersöz, 2003:140). Sosyal politikalar bakıma ve korunmaya muhtaç insanlar için koruma, güçlendirme, sosyal adaleti ve eşitliği sağlama yönlerinden önemlidir. Eğitim, sağlık, çalışma yaşamı, sigorta, sosyal koruma, sosyal hizmetler gibi konular sosyal politikanın kapsamındadır. Bu kadar kapsamlı bir alan, ülkemizdeki insanların her açıdan sağlıklı bir yaşam sürdürebilmelerini etkilemektedir (İçağasıoğlu, Özbesler,2009: 33). Ülkemizde çeşitli nedenlerle korumaya muhtaç olan çocuk ve gençler devlet tarafından himaye altına alınır ve bu sayede yaşamları güvence altına alınmış olur. Bu ve benzeri şekilde bakıma muhtaç insanlara, planlı olarak yardım götürmek, bakım hizmetlerinin sistemli, etkili ve profesyonel olarak çalışmasına bağlı görülmektedir. Bu aşamada tüm sosyal hizmet çalışanlarının önemi büyüktür. Bu kişilerin kişi olarak sahip oldukları değerler, yardıma ihtiyacı olan kişi ile kuracakları ilişkiyi belirlemektedir. Sosyal hizmet değerlerden bağımsız değildir ve bu mesleği uygularken mesleki etik değerlerinin gerçekleştirilmesi çok önemlidir (Özates, 2010: 93). Bu anlamda çalışanların ne tür problemler yaşadıkları, hem kurumun hem de çalışanların eksikliklerini göstermesi açısından önemlidir.

1.2. Problem Durumu

Korunmaya muhtaç çocukların sağlıklı gelişimi ancak bir aile yanında mümkün olsa da, her zaman bu koşullar sağlanamayabilir. Ülkemizde pek çok çocuk bazen ailelerinin yaşadığı maddi problemler nedeniyle bazen de ailede yaşanan şiddet, istismar gibi nedenlerle devletin bakımına ihtiyaç duymaktadır.

Bu amaçla devlet idaresinde olan çocuk yetiştirme yurtlarında ve bakım evlerinde meydana gelen bir sorun ve verilen hizmetin kalitesi, eğer çocukları koruma için belirttiği bu yeterlikle sağlamazsa, bu durum kısa sürede çevresine yansır. Örneğin personel sayısındaki ve kalitesindeki eksiklikler, iş yükü vb. sorunlar; kurum içindeki düzenin sağlanmasını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Buna ek olarak çalışanların birbirleriyle ya da çocuklarla yaşadığı çatışmalar, onların iş performansını etkilemekte ve çalışma ortamının huzurunu bozabilmektedir. İnsan bakımı ve eğitimi üstlenen bu kurumlarda, personelin ve yönetimin koordineli bir şekilde çalışması çok önemlidir. Örneğin, beklenmedik bir durum karşısında personel yöneticilere ulaşamadığında, karar verme süreci uzamakta ve bu nedenle problemin doğurduğu sonuçlar da büyümektedir. Aşağıda 2012 ve 2013 yıllarında çocuğa yönelik hizmet veren kuruluşların sayıları, kapasiteleri ve bakılan çocuk sayıları verilmiştir.

Ülkemizde 2012 yılından 2013 yılına geçildiğinde çocuğa yönelik hizmet veren kuruluşların sayısında bazı değişiklikler olduğu görülmektedir. 2013 yılında 5 Sevgi Evi, 264 Çocuk Evi, 66 Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi, 35 Çocuk Koruma, İlk Müdahale ve Değerlendirme Birimi açılmıştır. Bazı kuruluşların hizmetleri sonlandırılmış, 57 kuruluşun hizmeti ise dönüştürülmüştür. 12 kuruluş sevgi evi isim değişikliği ile, 3 kuruluş da refakatsiz sığınmacı çocuklara hizmet veren kuruluş şeklinde hizmeti dönüştürülmüştür (ASP 2013 Faaliyet Raporu, <http://www.aile.gov.tr>). 2012 yılından 2013 yılına geçişte çocuk yuvası, yetiştirme yurdu sayılarında azalma, çocuk evi sayısında artış vardır. Bu anlamda, çocuklara verilen hizmetin grup olarak bakımdan daha özel bakıma geçiş olduğu, bu sayede çocukların daha kaliteli ortamlarda bakımlarının yapılmasına çalışıldığı söylenebilir.

Bu iyileştirmelere karşın bakım evlerinde; personel yetersizliği, çocuk sayısının fazlalığı, fiziksel koşullar, yönetimle ilgili durumlar nedeniyle bazı sorunların yaşandığı gözlenmektedir.

1.3. Problem Cümlesi

Aile ve Sosyal Politikalar (ASP) kurumlarında çalışanların, çalıştıkları birim ile ilgili sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?

Bu genel problem ile ilgili olarak cevabı aranacak olan alt problemler şunlardır:

A- ASP İl Müdürlüğünde çalışan Bakım Elemanlarının

- kendileri** hakkında belirttikleri sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?
- idareciler/ yönetim** hakkında belirttikleri sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?
- hizmet alan çocuklar** hakkında belirttikleri sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?
- genel müdürlük/ mevzuat** hakkında belirttikleri sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?

e. **bina/ ev** hakkında belirttikleri sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?

B- ASP İl Müdürlüğünde çalışan öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlilerinin

- çalışanlar** hakkında belirttikleri sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?
- hizmet alan çocuklar** hakkında belirttikleri sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?
- genel müdürlük/ mevzuat** hakkında belirttikleri sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?
- bina/ ev** hakkında belirttikleri sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?

1.4. Araştırmanın Genel/ Alt Amacı

Bu çalışma Aile ve Sosyal Politikalar kurumlarında çalışanların, çalıştıkları birim ile ilgili sorunların neler olduğu ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerinin neler olduğunu belirlemeyi amaçlamaktadır. Böylece tanımlanan bu sorunlara ilişkin olarak, Aile ve Sosyal Politikalar Kurumunda çalışanların belirttikleri çözüm önerilerini ortaya çıkarmak hedeflenmiştir. Bu genel amaç doğrultusunda;

1-ASP İl Müdürlüğünde çalışan *bakım elemanlarının*; **kendileri, idareciler/ yönetimi hizmet alan çocuklar, genel müdürlük/ mevzuat, bina/ ev** hakkında belirttikleri sorun ve çözüm önerileri belirlenmiştir.

2-ASP İl Müdürlüğünde çalışan *öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlilerinin*; **çalışanlar, hizmet alan çocuklar, genel müdürlük/ mevzuat, bina/ ev** hakkında belirttikleri sorun ve çözüm önerileri belirlenmiştir.

1.5. Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Bu araştırma bakım evlerinin problemlerinin kendi çalışanlarının gözünden açıklanması nedeniyle önemlidir. Bilginin çalışanlardan araştırmacılara aktarımı net bir şekilde olmuştur. Bu nedenle elde edilen bilgi yorumlanmaya gerek kalmadan gerçekleri belirtmektedir. Hem personel için hem de bakım evlerinde yaşayan çocuklar için bakım evlerindeki ortamın huzurlu olması önemlidir. Çalışanlar için mutlu bir ortam oluşturulduğunda, bu ortam çocukları da etkileyecektir. Bunun yanında bakım evlerindeki fiziksel problemlerin aşılması da çok önemlidir. Bakım evlerinde evin yapısına uygun sayıda çocuğa hizmet verildiğinde, evlerin fiziki koşulları iyileştirildiğinde ve yöneticilerle koordinasyon sağlandığında çocuklar için daha kaliteli bir yaşam ortamından söz edilebilir. Araştırmanın sonucu ile bakım evlerinde gerekli değişiklikler yapıldığında çocuklar için daha iyi bir ortam sağlanabilir.

Araştırmada ASP bünyesinde bulunan paydaşların problemleri olduğu ve bu paydaşların veri toplama araçlarına düşüncelerini olduğu gibi yansıttıkları varsayılmıştır.

Araştırma ASP Samsun İl Müdürlüğü ile ASP bünyesinde çalışan bakım elemanları, öğretmen, yönetici, sosyal servis görevlileri ile ASP çocuk evleri ve çocuk yuvalarıyla, ASP bünyesinde çalışan bakım elemanları, öğretmen, yönetici, sosyal servis görevlilerinin belirtecekleri sorun ve çözüm önerileri ile sınırlıdır.

2. BÖLÜM II - KURAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜR TARAMASI

Ülkemizde bakıma muhtaç çocukların bakımı yasalarla korunmuştur. Genç, yaşlı, özürlü kişi ve ailelere Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı hizmet vermektedir. Bakanlığa bağlı kurumlarda hem gündüz hem de yatılı hizmetler verilmektedir. 1983 yılında kabul edilen 2828 sayılı yasa ile korunmaya muhtaç çocukların bakım ve korunmasına ilişkin işlemler belirlenmiştir. 2005 yılında kabul edilen 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile de hakkında bakım, barınma ve danışmanlık tedbiri verilen çocuklar ile denetim tedbirine karar verilen çocuklar Aile ve Sosyal Politikalar Genel Müdürlüğü görev alanı içine girmişlerdir.

5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanununda;

Korunma ihtiyacı olan çocuk: Bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuk olarak tanımlanmıştır. (<http://www.cocukhizmetleri.gov.tr>).

Korunmaya muhtaç çocukların bakımı eğer aile yanında uygun ortam sağlanamıyorsa kurum bakımı ile yapılır. Kurum bakımının kapsamında çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları, grup evleri gibi yapılar vardır. Bu kurumlarda benzer özellikleri olan çocuklar toplu olarak bir kurum içinde yaşarlar ve ebeveynlerinin yerini alan yetişkinler tarafından bakılırlar. Kuruluşlarda her 8 çocuk için bir bakım elemanı istihdam edilmekte bu personel çocukların yalnızca bakımından sorumlu olup, temizlik hizmeti için ayrı personel bulunmaktadır. Bakım elemanları Kız Meslek Lisesi Çocuk Gelişimi Bölümü mezunları veya lise mezunu olup, çocuk bakımı konusunda sertifika programına tabi tutulan kişiler arasından seçilmekte, süreç içerisinde çeşitli eğitim programları ile desteklenmektedir.

Bakım hizmetleri dairesi başkanlığına bağlı olarak hizmet veren değişik birimler vardır. Bunlar çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları, sevgi evleri ve çocuk yurtlarıdır. *Çocuk yuvalarında* 0-12 yaş arası korunmaya muhtaç çocuklara yatılı olarak hizmet verilmektedir. Gerekli durumlarda 12 yaşını bitirmiş korunmaya muhtaç kız çocukları da yuvalarda bakılabilmektedir. *Yetiştirme yurtları* 13-18 yaş arası korunmaya muhtaç çocuklara yatılı hizmet veren kuruluşlardır. *Sevgi evleri* 10-12 çocuğun barındığı böylece çocukların toplu yaşamın getirdiği olumsuzlukları yaşamayacakları kurumlardır.

Çocuk evleri en çok 6-8 çocuğun barınıp yaşamlarını sürdürebileceği, toplumla iç içe yaşayabilecekleri kurumlardır. İllerde kurulan il müdürlükleri bünyesinde bulunan çocuk evleri koordinasyon merkezi ve çocuk evi sorumluları tarafından çocuk evleri ile ilgili tüm sorunlar çözülmektedir. Çocuk evlerinde bakıcı anne veya bakım elemanı bulunmaktadır. Çocuk evlerine kabulde önemli konulardan biri de çocuk evine yerleştirilecek çocukların ağır ruhsal veya zihinsel özürlü olmamasıdır. Çocuk evlerinde çocuk sayısı az olduğu için personelin çocuklarla bireysel ilgilenme imkânı daha fazladır. Bu evler aynı zamanda çocukların dışlanmışlık hissini de ortadan kaldırmaya yardımcıdır. Bu evlere çocuklar arkadaşlarını davet edebilmekte, isterse sokağa çıkıp arkadaşları ile oyunlar oynayabilmektedir. Ancak yine de çocuk evlerinde bazı sorunlarla karşılaşmak mümkündür. Çocuklara kötü muamelede bulunan bakımevi görevlilerinin tespiti çocuk evlerinde son derece zordur (Yazıcı, 2012: 514).

Yapılan çalışmalar kurum bakımı altında yetişmenin sebep olabileceği bir takım olumsuz psikolojik yansımaları bir kurum çalışanıyla kurulacak yakın bağın önleyebileceğini göstermiştir (Özdemir, Sefer, Türkdoğan, 2008: 302). Dolayısıyla yapılandırılan birçok iyileştirme programında, çalışanlarla çocuklar arasında duyarlı ve sıcak bir ilişki geliştirmek ana müdahale noktasını oluşturmaktadır.

2012 yılı Kasım ayında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının desteğiyle Uluslararası Çocuk Evleri ve Koruyucu Aile Sisteminin Geleceği Çalıştayı'nda çocuk evlerinde karşılaşılan sorunlar göz önünde bulundurularak, bu sorunlara çözümler aranmıştır. (Uluslararası Çocuk Evleri ve Koruyucu Aile Sisteminin Geleceği Çalıştayı Sonuç Bildirgesi). Bu çalıştayda korunmaya muhtaç çocuklarla ilgili sorumluluğun devlet ve Sivil Toplum Kuruluşlarına (STK) verilmesi kararlaştırılmasına karar verilmiştir. Çocukların öz aileleri ile görüşmeleri için uygun mekan ve ulaşım imkanlarının sağlanmasının önemi belirtilmiştir. Alınan kararlardan biri de eğer mümkünse çocuğun öz ailesinin yanında yaşayabilmesi için gerekli maddi ve manevi desteğin verilmesi gerektiğidir.

Kurum bakımında olan çocuklarla aile yanında olan çocukları karşılaştırmalı bir araştırma yapılmıştır. Sonuçlar kurum bakımının 6-18 yaşları arasındaki çocukların duygusal ve davranışsal gelişimini olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir. Kurum bakımındaki çocuklarda toplam problemin görülme sıklığı, anxiyete, depresyon sıklığı ve saldırgan davranışlar ve kurallara karşı gelme alt testlerinden oluşan dışa yönelim sorunlarının görülme sıklığının fazla olduğu görülmüştür (Şimşek, Erol, Öztop, Özcan 2008: 241). Yapılan başka bir çalışmanın sonuçları da benzerdir. Bu çalışmaya göre yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin umutsuzluk düzeyleri ailesi yanında yaşayan ergenlerinkinden daha fazladır (Tümekaya, 2005: 455). Yapılan başka bir çalışma Amerika'da çocuklar için sosyal hizmet kuruluşlarının durumunun çok farklı olmadığını göstermiştir. Kurumlarda kalan çocuklarda aileleriyle yaşayan, üvey aile ile yaşayan veya tek bir ebeveynle yaşayan çocuklara göre duygusal ve davranışlar problemler daha fazla gözlenmektedir (Kortenkamp, 2002: 2).

Ülkemizde muhtaç çocukları korumak için kurum bakımından daha fazla çocukların çıkarlarını gözeten alternatif hizmetler üretilmemiştir. Sosyal çalışma disiplini açısından da çocukların korunmasında kurum bakımı tedbirinin, çocukla ilgili başka bir çözüm bulunamadığı durumlarda uygulanabilecek son seçenek olması gerektiği bilinmektedir (Yolcuoğlu, 2009: 15). Ülkemizde, çocuk koruma sistemini oluşturan politikadaki yetersizlikler, bütçeden bu sisteme ayrılan pay ve tüm çocukların korunmasına yönelik bir anlayış geliştirilememiştir. Bu duruma örnek olarak çocuğuyla yalnız yaşayan anneler için hiçbir yardım yapılmamaktadır, onlara ev kiralama, gelir desteği gibi konularda yardımcı olunabilir. Ülkemizde yardımlar sadece çocuk korunma sisteminden yararlanmak zorunda kalan çocuklarla ilgili düşünülmektedir. Çocuk ve aile destek programları geliştirilmeli, yeterli hizmeti sağlayabilmek için kurumun insan kaynağı da artırılmalıdır.

Yapılan bir çalışmada korunma altında olan çocukların büyük bir çoğunluğunun ailesi ile birlikte olamamaktan kaynaklanan sorunlar yaşadığı, çocuk evleri uygulamasının çocukların gelişimini yurtlardan daha fazla destekleyen bir uygulama olduğunu belirtmektedir (Yaşar, Dağdelen, 2008: 220). Bakımevlerinde yaşayan gençler kendini daha mutlu hissetmekte, daha az kaygı duymakta ve uykusuzluk çekmemektedirler. Konu sorunlarla baş etmeye geldiğinde evlerde kalan gençlerin ve çocukların sorunlarla baş etmede kendilerini daha güçlü hissettikleri görülmüştür.

Çocuklarla ilgili problemleri inceledikten sonra, yurtlarda ve bakım evlerinde çalışan elemanların da sorunlarını incelemek en doğru sonuca ulaşabilmek için gereklidir. Sosyal çalışmacıların yöneticileri ve çalışma arkadaşlarından algıladıkları sosyal desteğin, tükenmişlik düzeyleri üzerindeki etkisinin belirlenebilmesi amacıyla yapılan bir çalışmada yönetici desteğinin, sosyal çalışmacıların tükenmişlikleri açısından önemli bir 'kaynak' sayılabileceği görülmüştür (Yürür, 2011: 545). Çünkü yönetici desteği sosyal çalışmacıların hem duygusal tükenmeleri hem de kişisel başarıları üzerinde doğrudan etkiye sahiptir. Araştırmada dikkat çeken sonuç, yönetici desteğinin tükenmişliğin iki alt boyutu üzerinde etkili olmasına karşın, çalışma arkadaşları desteğinin tükenmişliğin hiçbir alt boyutu üzerinde etkili olmamasıdır. Bu çalışmada tükenmişliği çalışma arkadaşları yerine, yöneticilerinin desteğinin etkilemesinin bir nedeni, sosyal çalışmacıların yöneticilerini işlerinde karşılaştıkları problemlerin çözümüne daha yakın görmeleri olabilir.

Yapılan çalışmaları göz önünde bulundurduğumuzda, yurtlarda ve bakım evlerinde toplu yaşayan çocukların pek çok sorunlarının olduğu gözlenmektedir. Bu çocukların sadece barınma ve yiyecek ihtiyaçlarını sağlamak onların sağlıklı bireyler olmaları için yeterli değildir. Sevildiklerini, bir yere ait olduklarını, önemsendiklerini hissetmeleri gerekmektedir. Bu anlamda, çalışan personelin gerçekten alanında uzman ve işini seven kişiler olmasına önem verilmelidir. Bakım evlerinde ya da yurtlarda karşılaşılabilecek en önemli problemler fiziksel problemler değildir, en önemli problemler çocuklarda oluşabilecek psikolojik problemler ve travmalardır.

3. Bölüm III-YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma tarama (survey) tipi araştırma çeşitlerinden betimsel (descriptive) araştırma türünün örnek olay /durum araştırması (case study) modelinde tasarlanmıştır. Tarama türü araştırmalar bir grubun belli özelliklerini (tutumlar, inanışlar, görüşler gibi) belirlemek için kullanılır. Betimsel araştırmalar karakterize edilmiş kişiler veya grupların belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan araştırmalardır. Tarama modeli araştırmalarda mevcut durumun değerlendirilmesi yapılır. Örnek olay-durum araştırması (case study) bir duruma ilişkin etkenlerin (ortam, bireyler, olaylar, süreçler vb) bütüncül bir yaklaşımla araştırıldığı ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılan bir araştırma yöntemidir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2009: 20, sayfa, Ekiz, 2003: 108).

Araştırmada Aile ve Sosyal Politikalar (ASP) İl Müdürlüğünde çalışan *bakım elemanlarının*; kendileri, idareciler/ yönetim, hizmet alan çocuklar, genel müdürlük/ mevzuat, bina/ ev hakkında belirttikleri sorun ve çözüm önerileri hâlihazırdaki durum içinde tanımlanmıştır. Ayrıca ASP İl Müdürlüğünde çalışan *öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlilerinin*; çalışanlar, hizmet alan çocuklar, genel müdürlük/ mevzuat ve bina/ev hakkında belirttikleri sorun ve çözüm önerileri de araştırmada ortaya çıkarılmıştır.

3.2. Çalışma Evreni ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evreni Samsun ASP İl müdürlüğüne bağlı olarak çalışan bakım elemanları, öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlileridir. Araştırmada bu çalışma evrenin tümüne ulaşılmaya çalışılmıştır. 2011 yılında bizzat il müdürlüğü aracılığıyla hedef kitleye ulaşılmıştır. Bu açıdan araştırmada seçkisiz olmayan örnekleme tekniklerinden, amaçsal örnekleme (purposeful sampling) tekniğinin, maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği kullanılmıştır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2009: 88). Bu örnekleme temel amaç farklı gruplardan ortak görüşleri ortaya çıkarmaktır. Böylece her durumla ilgili zengin bilgiye ulaşır, heterojen bir yapıdaki ortak noktaları bularak, bir genelleme yapmaktan çok var olan durum, farklılık ve ortak noktalar ortaya konulmuştur. Araştırmada İl Müdürlüğüne bağlı olarak çalışan 55 bakım elemanı ve 32 Öğretmen, Yönetici ve Sosyal Servis Görevlisinin tümüne ulaşılmıştır. Aşağıda çalışma evreninin olarak ulaşılan bakım elemanları ile öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlileri demografik özellikleri verilmiştir.

Tablo 1: Bakım Elemanlarına İlişkin Değişkenler

	Bağımsız Değişkenler	Yaş aralığı	N	%
Çalıştığı kurum	Çocuk evi	6-12 yaş	19	34.55
		12-18 yaş	12	21.82
	Çocuk yuvası	0-6 yaş	13	23.63
		6-18 yaş	11	20
	Toplam		55	100
Mezuniyet durumu	Lise		42	76.36
	Yüksekokul (2 yıllık)		6	10.91
	Fakülte		7	12.73
	Toplam		55	100
Hizmet yılı	0-5 yıl		39	70.9
	6-10 yıl		10	18.18

	11-15 yıl	3	5.46
	16 ve üstü yıl	3	5.46
	Toplam	55	100

$\Sigma N=55$

Tablo 1'e göre araştırmada 55 bakım elemanı yer almakta, bunların %56.37's, çocuk evlerinde, %43.63'ü çocuk yuvalarında çalışmaktadır. Bu elemanların %76'sı lise mezunu iken, %24'ü üniversite mezundur. Bakım elemanlarının büyük bir çoğunluğu (%70.9, N=39) 0-5 yıl hizmet yılına sahipken, ancak %29.1'i 6 yıl ve üzeri hizmet yılına sahip elemanlardır. Bu dağılımda çocuk evlerinin birkaç yıldır açılmış olmasının açıklayıcı bir değişken olduğu düşünülebilir.

Tablo 2: Öğretmen, Yönetici ve Sosyal Servis Görevlilerine İlişkin Değişkenler

		Bağımsız Değişkenler	N	%
Meslek grubu	Öğretmen-grup sorumlusu		24	75
	Yönetici		7	21.8
	Sosyal servis görevlisi	Psikolog	0	-
		Sosyal çalışmacı	1	3.2
		Çocuk gelişimci	0	-
Toplam		32	100	
Çalıştığı kurum	Çocuk evi	6-12 yaş	6	18.75
		12-18 yaş	8	25
	Çocuk yuvası	0-6 yaş	7	21.88
		6-18 yaş	11	34.37
	Toplam		32	100
Çalıştığı yurt	Erkek yetiştirme		13	40.63
	Kız yetiştirme		9	28.12
	BSRM		10	31.25
	Toplam		32	100
Mezuniyet durumu	Lise		6	18.75
	Yüksekokul (2 yıllık)		3	9.38
	Fakülte		20	62.5
	Lisans üstü		3	9.37
	Toplam		32	100
Hizmet yılı	0-5 yıl		7	21.87
	6-10 yıl		3	9.38
	11-15 yıl		7	21.87
	16 ve üstü yıl		15	46.88
	Toplam		32	100

$\Sigma N=32$

Tablo 2 incelendiğinde; Aile ve Sosyal Politikalar Kurumunda bakım elemanları dışında öğretmen ve grup sorumlusu (%75, N=24) olarak görev yapanlar çalışanların çoğunluğunu oluştururken, sadece 1 adet (%3) sosyal çalışmacının olması ve buna ek olarak psikolog ve çocuk gelişimcinin hiç olmaması dikkat çekici bir dağılımı göstermektedir. Buradan anlaşılıyor ki sosyal servis görevlileri yetersizdir ve buradaki eksiklik çoğunlukla öğretmen ve grup sorumluları aracılığıyla giderilmektedir. Öğretmen, yönetici yada sosyal servis görevlisi olarak çalışanların yaklaşık %44 (N=14)'ü çocuk evlerinde, %56 (N=18)'si ise çocuk yuvalarında çalışmaktadırlar. Bu çalışanlar çoğunlukla erkek yetiştirme yurdunda çalışırken (%40,63, N=13), %31.25'i (N=10) BSRM'lerde, %28.12 (N=9)'si kız yetiştirme yurdunda çalışmaktadır. Öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlilerinin %71.87 (N=23)'si fakülte yada yüksek lisans mezunu iken, %28.13 (N=9)'ü iki yıllık yüksek okul yada lise mezundur. Bu çalışanların çoğunluğu

(%68.75, N=22) 11 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahipken, geriye kalan personelin (N=10) %31.25'i 10 yıl ve altı mesleki kıdeme sahiptir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada Samsun İli'nde Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü kapsamında bulunan öğretmen ve yöneticiler, bakım elemanları, sosyal servis görevlileri ve öğrencilerin belirtecekleri ana problemler ve bu problemlere ilişkin çözüm önerilerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Belirlenen bu problemlere ilişkin olarak Samsun Aile ve Sosyal Politikalar Kurumu paydaşlarının problemlerini ve onların belirleyecekleri çözüm önerilerini belirlemek ve geleceği aydınlatmak amaçlanmıştır. Bu amaçla hedef kitleye dönük olarak iki veri toplama aracı kullanılmıştır.

Birincisi; *“Bakım Elemanı Problem Tarama”* aracıdır. Burada bakım elemanlarının çalıştıkları kurum (çocuk evleri/ çocuk yuvası), yurt (erkek/kız/BSRM), mezuniyet durumu ve hizmet yılı ile ilgili bağımsız değişkenlerin yanında; çalıştığı birimle ilgili üç önemli sorun ve çözümlerini yazılı olarak belirtmeleri istenmiştir. Ölçme aracında son olarak “Eğer elimde olsaydı en çok şunu değiştirmek isterdim;.....” şeklinde açık uçlu bir madde kullanılmıştır.

İkincisi; *“Öğretmen, Yönetici ve Sosyal Servis Görevlileri Problem Tarama”* aracıdır. Bu paydaşların; meslek grubu (öğretmen/ grup sorumlusu, yönetici, sosyal servis görevlisi (psikolog, sosyal çalışmacı, çocuk gelişimci)), kurum (çocuk evleri, çocuk yuvası), yurt (erkek/kız yetiştirme, BSRM), mezuniyet derecesi ve hizmet yılı sorulmuştur. Daha sonra bu paydaşlara çalıştığı birimle ilgili üç önemli sorun ve çözümlerini yazılı olarak belirtmeleri istenmiştir. Ölçme aracında son olarak “Eğer elimde olsaydı en çok şunu değiştirmek isterdim;.....” şeklinde açık uçlu soru sorulmuştur.

Ölçme araçlarının geliştirilmesinde öncelikle araştırmanın amacına uygun olarak bağımsız ve bağımlı değişkenler belirlenmiş ve bunları ölçmek için taslak form oluşturulmuştur. İkinci aşamada alan uzmanı 3 öğretim elemanının (anlamsal, dil, kapsam, amaca uygunluk ve kapsam geçerliği ile ilgili olarak) görüşü alınmış ve düzeltmeler yapılmıştır. Daha sonra hazırlanan taslak formdaki değişkenler gerek ASP kurumunun yapısı gerekse problemlerin ortaya konulması açısından paydaşlarla görüşülmüş ve dönütler alınmıştır. “Sizce bu maddede sorulan soru yeterli mi?” “Unutulan yada eklemek istediğiniz bir boyut/ madde var mı?” diye görüşler alınmış, pilot uygulama yapılmış ve ölçme aracına son hali verilmiştir.

Uygulama sonrası elde edilen verilerin güvenilirliğini sağlamak amacıyla, veriler üç farklı kodlayıcı tarafından bağımsız olarak analiz edilmiştir. Bu süreç öncesi puanlayıcı ve analiz yapan akademisyenlere (nitel analiz konusunda) eğitim verilmiş ve elde edilen bulgular birbirleriyle çapraz olarak kontrol edilmiştir. Böylece elde edilen verilerin puanlama güvenilirliği sağlanmıştır. Geliştirilen yarı yapılandırılmış/ açık uçlu ölçme aracı ile ilgili olarak gerek soru yapısı, gerek kapsam geçerli açısından Üniversite öğretim üyelerinden iki, BSRM'den bir uzmanın görüşü alınmış ve gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra pilot uygulama ile ölçme aracı denenmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Verileri araştırmacılar, 2011 yılında Samsun ASP İl Müdürlüğü ile koordineli olarak el etmişlerdir. Hedef kitlenin katıldığı rutin il toplantısında “Öğretmen, Yönetici ve Sosyal Servis Görevlileri Problem Tarama” aracı uygulanmış, bakım elemanları toplantısında da “Bakım Elemanı Problem Tarama Aracı” uygulanmıştır.

Bakım elemanları ile ilgili olarak elde edilen nitel veriler sorun (idareci (yönetim), diğer bakım elemanları, çocuk, genel müdürlük/ mevzuat, ev/bina başlıkları altında) toplanmış ve problem ile ilgili olan grup altına kaydedilmiştir. Daha sonra yine bakım elemanlarının bu sorunlar ile ilgili olarak belirttikleri çözüm yolları da tablolaştırılarak karşısına belirtilmiştir. Sorun ve çözüm yolları tekrar edilme sıklığına bakılarak, öncelikli olarak tanımlanmıştır.

Öğretmen, Yönetici ve Sosyal Servis Görevlileri tarafından belirtilen sorun ve çözüm önerileri; bakım elemanları, idare (yönetim), çocuk, genel müdürlük/mevzuat, ev/ bina kategorileri altında analiz edilmiş ve tekrar eden sorun/ çözümler için frekans alınmıştır.

Ayrıca hem bakım elemanları, hem de Öğretmen, Yönetici ve Sosyal Servis Görevlilerinin belirttikleri “eğer elimde olsaydı en çok şunu değiştirmek isterdim.....”, şeklindeki açık uçlu maddeye verilen cevaplar da analiz edilerek tablolaştırılmıştır.

Buna ek olarak her iki ölçme aracının sonunda “Başka eklemek istediğim.....” şeklinde açık uçlu bir madde verilmiştir. Tüm paydaşlar açısından elde edilen veriler, tekrar sayısına göre tablolaştırılmış ve çapraz olarak ilişkilendirilmiştir.

Veriler analiz edilirken öncelikle düğümler oluşturulmuş sonra bu düğümlerden kategoriler oluşturulmuştur (Baş, Akturan, 2008: 138). Sonra bu kategoriler gözden geçirilerek çok yönlü olarak ilişkilendirilmiştir. Bu analizler yapılırken betimsel, yorumsal ve örüntü (çıkarımsal ya da açılıyıcı - keşfedici) kodlama teknikleri kullanılmıştır.

4. Bölüm IV- BULGULAR

Araştırmada Aile ve Sosyal Politikalar (ASP) kurumlarında çalışanların, çalıştıkları birim ile ilgili sorunların neler olduğu ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada genel amaca dönük iki soru araştırılmıştır. Birincisi ASP İl Müdürlüğünde çalışan bakım elemanlarının, diğeri de öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlilerinin; kendileri, idareciler/ yönetim, hizmet alan çocuklar, genel müdürlük/ mevzuat, bina/ ev hakkında belirttikleri sorun ve çözüm önerilerinin neler olduğunu. Bu bağlamda bulgular iki kategoride verilmiştir.

4.1. ASP İl Müdürlüğünde Çalışan Bakım Elemanlarının; Çalıştıkları Birim ile İlgili Belirttikleri Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Samsun ili çalışma evreninde bulunan bakım elemanlarının (N=55) kendilerine uygulanan “Bakım Elemanı Problem Tarama” aracında nitel olarak belirttikleri sorunlar; kendileri, idareciler/ yönetim, hizmet alan çocuklar, Genel Müdürlük/ Mevzuat, bina/ ev olmak üzere 5 kategoride tanımlanmıştır. Elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 3: ASP İl Müdürlü ünde Çalışan Bakım Elemanlarının; Kendileri Hakkında Belirttikleri Sorun ve Çözüm Önerileri

Sorun	Sorunu belirten kişi sayısı	Çözüm	Çözümü belirten kişi sayısı
Personelin nitelik ve nicelik olarak yetersizliği	7	Eğitilmiş bakım elemanı sayısı artırılmalı	7
İş yükünün ve sorumlulukların fazla olması	7	Hastane, ders, sosyal etkinlik gibi farklı alanlar için farklı görevliler olsun	2
		İş yükü azaltılmalı	3
		Görevler ev sorumlusuyla paylaşılmalı	2
Çalışma ortamında veya yönetim ile karşılaşılan zorluklar	15	Zor-kolay gibi grup ayrımları yapılmamalı, herkes eşit çalışmalı	1
		Ev sorumlusuyla iletişim daha iyi sağlansın	2
		İzinlerin kullanılabilmesi için, yedek elemanlar olsun	6
		Ev sorumlusu, personelin çocuğa davranışına müdahale etmesin	2
		Rahat çalışma ortamı oluşturulsun	3
Çocuklarla çalışmada karşılaşılan uyum ve otorite problemleri	5	Hemşireler, hasta çocuklarla ilgilensinler	1
		Konulan kurallar çocuklara ablalar aracılığı ile iletilsin, çocuklar ablaları otorite olarak görsünler	4
		Ablalar çocukların sorunlarına ilgili davransınlar	1

Tablo 3 incelendiğinde ASP İl Müdürlüğünde Çalışan Bakım Elemanları; en çok “Çalışma ortamında veya yönetim ile karşılaşılan zorluklar” yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu zorlukların aşılabilmesi için ise; izin kullanılabilmesi için yedek elemanların olması, rahat çalışma ortamının oluşturulması, iletişimin iyileştirilmesi (örneğin ev sorumlusunun, personelin çocukla iletişimine ve davranışına müdahale etmemesi gerektiğini belirtmektedirler. Bakım elemanları arasında, zor/kolay gibi grup ayrımı olmamasını ve hemşirelerin de hasta çocuklarla ilgilenmesi gerektiğini belirtmektedirler.

Ayrıca bakım elemanları kendilerinin sayı (nicelik) ve nitelik bakımından yetersiz olduklarını ve sayılarının artırılmasını istemişleridir. Buna ek olarak bakım elemanları iş

yüklerinin çok olduğunu, görevlerin ev sorumlusu ile paylaşılması gerektiğini ve kendi aralarında; hastane, ders, sosyal etkinlik gibi farklı alanlar için farklı görev dağılımlarının olması gerektiğini belirtmişleridir.

Bakım elemanları çocuklarla- aralarında uyum ve otorite problemleri yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu sorunu çözmek için ise; konulan kurallar çocuklara ablalar aracılığı ile iletilmesini ve çocukların ablaları otorite olarak görmeleri gerektiğini, ablaların çocukların sorunlarıyla ilgilenmesi gerektiğini belirtmişleridir.

Tablo 4: ASP İl Müdürlüğünde Çalışan Bakım Elemanlarının; İdareciler/Yönetim Hakkında Belirttikleri Sorun ve Çözüm Önerileri

Sorun	Sorunu belirten kişi sayısı	Çözüm	Çözümü belirten kişi sayısı
Aranıldığında ulaşılamama	9	İdareciler ulaşılabilir olsunlar ve evde daha fazla vakit geçirsinler	7
		Acil durumlarda, yetkililere ulaşılmadığında ablalar karar verebilsin	2
Personele adaletli olunmaması	6	Bütün personele adaletli, eşit davranılsın	6
Personelin görevlerinde sık değişiklik yapılması	6	Görev değişikliği çok sık yapılmasın	6
İdarecilerin personele güvenmemesi ve iletişim problemleri	9	İdareciler personele güvendiğini gösterebilir	5
		Bakım elemanları önemsendiklerini hissetsinler	1
		İdare ile personel arasında iletişim artırılmalı	2
		Sorunlara idare ve ablalar ortak çözümler bulsun	1
Evdeki sorunlarla ilgilenmeme	2	Görevlilerin iş takipleri yapılsın	1
		Evlerde, sorun yaratan çocukların takibi yapılsın, gerektiğinde gönderilsin	1

ASP İl Müdürlüğünde çalışan bakım elemanlarının; idareciler/ yönetim hakkında belirttikleri sorunları incelendiğinde; idarecilerin personele güvenmemesi ve iletişimin en büyük sorunlardan birisi olduğu görülmektedir. Bakım elemanları bu sorunun çözülmesi için; idarecilerin kendilerine güvenmeleri gerektiğini, yöneticilerle daha çok iletişimin olması gerektiğini, önemsenmek istediklerini ve sorunlara birlikte çözüm üretilmesi gerektiğini belirtmektedirler. Bakım elemanlarının yöneticileri aradıklarında bulamama yada ulaşamamanın diğer en büyük sorun olduğu belirtilmiştir. Bu sorunun çözümü için idarecilerin aradıklarında ulaşılabilir olmalarını ve bakım evlerinde daha çok vakit geçirmeleri gerektiğini, kendilerine ulaşamadıklarında acil durumlarda ablaların karar verebilmesini önermektedirler. Yöneticilerin personele adaletli davranmadıkları ve personel görevlerinin sık sık değiştirilmesinin de diğer bir önemli sorun olduğu belirtilmiştir. Ayrıca yönetici/ idarecilerin, bakım evlerindeki sorunlarla yeterince ilgilenmedikleri de diğer bir sorun olarak belirlenmiştir. Bu sorunun çözümü için görevlilerin iş takibinin yapılması ve sorun oluşturan çocukların da izlenmesi gerektiğini belirtmektedirler.

Tablo 5: ASP İl Müdürlüğünde Çalışan Bakım Elemanlarının; Hizmet Alan Çocuklar Hakkında Belirttikleri Sorun ve Çözüm Önerileri

Sorun	Sorunu belirten kişi sayısı	Çözüm	Çözümü belirten kişi sayısı
Sayı fazlalığı	11	Grup sayıları azaltılmalı	5
		Yeni yuva ve evler açılmalı	2
		Personel sayısı artırılmalı	4
Akademik olarak ilgilenilmemesi	8	Branş öğretmenleri ilgilenin	7
		Etütler düzenli olsun	1
Psikolojik sorunlar	12	Şiddeti önlemek için kontrol mekanizmaları oluşmalı	2
		Gerektiğinde psikolojik destek alınmalı	8
		Ahlaki gelişimlerinin eksikliği bilirkişilerle düzenli görüşmelerle kapatılmalı	2
İlgi/ iletişim problemleri	7	Çalışanların çocuklara karşı davranışları denetlenmeli	5
		Çocukların ablaları kendilerine her konuda yardımcı olarak görmeleri sağlanmalı	2
Sosyal faaliyetlerin	5	Sosyal faaliyetler artırılmalı	3

düzenlenmesinde sorunlar		Hafta sonlarına alınsın	2
Sağlıksız beslenme	1	Yemek listeleri önceden belirlensin	1

Bakım elemanlarının; bu kurumlardan hizmet alan çocuklar ile ilgili belirttikleri sorunları incelendiğinde; en çok tekrar edilen sorunun çocukların sahip olduğu psikolojik sorunlar olduğu belirlenmiştir. Bu problemin çözülmesi için ise; gerektiğinde psikolojik destek alınması, şiddeti kontrol edebilme becerilerinin geliştirilmesi ve ahlaki gelişim için uzman yardımı olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bakım elemanlarının çocuklar ile ilgili olarak belirttikleri en önemli ikinci sorun evlerde kalan çocukların sayıca fazla olmalarıdır. Bu sorunun çözülmesi için yeni evler açılarak grup sayılarının azaltılması ve personel sayısının artırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bakım elemanlarının belirttikleri bir diğer sorun ise çocukların akademik gelişimiyle yeterince ilgilenilmemesidir. Bunun için düzenli etütler olması ve öğretmenlerin yardımına ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Bakım elemanları, çocuklara ilgi ve buna bağlı iletişim sorunlarının olduğunu belirtmektedirler. Çalışanlarla çocukların yaşadıkları bu iletişim sorunun çözümünde ablaların yardımcı olabileceklerini belirtmektedirler. Bakım elemanları çocuklar için hazırlanan sosyal faaliyetlerin hafta sonlarına alınması ve artırılmasını istemektedirler. Bir bakım elmanı ise yemek listelerinin önceden belirlenmesinin sağlıksız beslenme problemin ortadan kaldıracığını belirtmiştir.

Tablo 6: ASP İl Müdürlüğünde Çalışan Bakım Elemanlarının; Genel Müdürlük/ Mevzuat Hakkında Belirttikleri Sorun ve Çözüm Önerileri

Sorun	Sorunu belirten kişi sayısı	Çözüm	Çözümü belirten kişi sayısı
Evlerde bulunan çocukların yaş gruplarının ve çocukların özelliklerinin düzenlenmesi	5	Farklı yaş gruplarındakiler aynı evde kalsın	2
		Aynı yaş grubundakiler aynı evde kalsın	2
		Ailesi olanlar ve olmayanlar aynı evde kalmasın	1
Aile görüşmelerinin yeterince olmaması	5	Aile görüşmeleri sıklaştırılsın	5
Sorunlu çocukların diğer çocukları etkilemesi	3	Sorunlu çocuklar farklı gruplara dağıtılsın	2
		Sorunlu çocukların gerekliyse rehabilitasyon merkezlerinde tedavileri sağlansın	1

Bakım evlerinde çalışan bakım elemanları, çocukların yaş özelliklerinden kaynaklanan bazı sorunlar olduğunu belirtmişlerdir. Ancak bu problemin çözümü ile ilgili çelişkili (Farklı/ aynı yaş grubundakiler aynı evde kalsın) çözüm önerilerinde bulunmuşlardır. Hatta ailesi olan ve olmayan çocukların da ayırt edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Görülmektedir ki bu sorun mevzuat ile değil, uzmanlık yardımı ile çözülebilecek bir sorundur. Bakım elemanları, aile görüşmelerinin yeterince olmadığını ve artırılması gerektiği konusunda hemfikirlerdir. Bakım elemanları sadece mevzuata bakılarak sorunlu çocukların diğer çocukların yanında kalmalarının olumsuz etki ettiğini belirtmektedirler. Bunu çözebilmek için; sorunlu çocukların farklı gruplara dağıtılması gerektiğini ve rehabilitasyon merkezlerinde tedavilerinin sağlanması gerektiğini belirtmektedirler.

Tablo 7: ASP İl Müdürlüğünde Çalışan Bakım Elemanlarının; Bina/ Evler Hakkında Belirttikleri Sorun ve Çözüm Önerileri

Sorun	Sorunu belirten kişi sayısı	Çözüm	Çözümü belirten kişi sayısı
Yuvaların ve evlerin fiziksel olarak yetersizlikleri	4	Çocuk evlerinin sayısı artırılınsın	1
		Evler çocukların ihtiyaçlarına göre düzenlensin (oyun köşesi, fen köşesi, dolaplar vb.)	2
		Evler seçilirken komşuları rahatsız etmemek için giriş kat seçilsin	1
Evlerin merkezden uzak olmaları	5	Evler seçilirken merkeze yakın olsun, hastane vb. merkezi yerlere ulaşımı yakın olsun	5

Bakım elemanları bina/ evlerin fiziksel özellikleri ile ilgili olarak, evlerin yetersiz olduğunu belirtmektedirler. Bu yetersizlerin neler olduğu çözüm önerileri de yansımıştır. Bakım elemanları, evlerin çocukların ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi gerektiğini, komşuları rahatsız etmemek için giriş katların tercih edilmesi gerektiğini ve bu evlerin (kalabalık

nedeniyle) sayılarının artırılması gerektiğini belirtmektedirler. Ayrıca bakım elemanları bakım evleri ile ilgili olarak evlerin şehir merkezinden uzak olmasını da bir sorun olarak görmektedirler. Bu sorunun çözümü için de evler seçilirken merkezi yaşam merkezlerine yakın yerlerden seçilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Tablo 8: ASP İl Müdürlüğünde Çalışan Bakım Elemanlarının *Değişmesini* İstedikleri Şeyler

Eğer elimde olsaydı;	Kişi sayısı
Çocukların böyle evlerde yaşaması yerine, aileleriyle yaşamasını sağladım.	8
Koruyucu aile sistemini yaygınlaştırdım.	1
Bakım evlerini çoğaltmak isterdim.	5
Bakım evlerini, şehir merkezinin yakınında tutardım.	2
Bahçede oyun alanları yapardım.	2
Grup sorumlularının, daha bilinçli olmasını sağladım.	2
Personelin, daha iyi denetlenmesini sağladım.	1
Personel alınmasını sağladım.	2
Çocuklarla dışarıda görüşebilmek isterdim.	1
Çocukların aynı ablalarla büyümesini sağladım.	2
Çocuklar için yüzme, halk oyunları gibi faaliyetlerin düzenli yapılmasını isterdim.	2
İnsanların, bakım evlerindeki çocuklara karşı olan bakış açısını değiştirdim.	1
Çocuklardaki travma izlerini sildim.	1
Çocukların (ortaokul ve lise çağındakiler için) tek başına dışarı çıkmalarına izin verilmesini sağladım.	1
Çocuk evlerinde 4-6 yaş çocuklarının da olmasını sağladım	1

Bakım elemanlarının “Eğer elinizde olsaydı, neyi değiştirmek isterdiniz?” sorusuna verdikleri yazılı cevaplar, aslında daha önce belirttikleri sorunlar ve çözüm önerileri ile paralellik göstermektedir. Çünkü bu dilekler ya bizzat çocuklarla, ya bakım evleriyle, ya personelle yada ailelerle ilgilidir. *Aileler* ile ilgili olarak; eğer mümkün olsaydı; çocukların bakım evlerinde değil aileleriyle birlikte evlerinde yaşamalarını yada koruyucu aile sistemini yaygınlaştırarak başka ailelerin yanında yaşamalarını sağlamak istediklerini belirtmişlerdir. *Personel* ile ilgili olarak; personelin mesleki yeterliğinin artırılması, denetlenmesi ve sayıca artırılmasını istemektedirler. *Çocuklar* ile ilgili olarak; “*çocuklardaki travma izlerini sildim*” ve “*İnsanların, bakım evlerindeki çocuklara karşı olan bakış açısını değiştirdim*” dilekleri, gerçekleşmesi zor ve zaman alacak istekler olarak görülmesine karşın, çocuklarla ilgili diğer istekler gerçekleştirilebilir görünmektedir. Örneğin ortaokul ve lise öğrencilerinin tek başlarına dışarı çıkmalarına izin vermek, çocuk evlerinde 4-6 yaş çocuklarının da olmasını istemek, çocuklarla dışarıda (iş harici) görüşebilmek, sosyal ve fiziksel etkinlikleri artırmak ve aynı ablalarla yetişmesini sağlamak; yönetici ve uzman görüşleriyle rahatlıkla planlanıp yapılabilir öneriler olarak görülmektedir.

Tablo 9: ASP İl Müdürlüğünde Çalışan Bakım Elemanlarının Belirtmek İstedikleri Diğer Noktalar

Başka belirtmek istediğim şeyler;	Kişi sayısı
Kadrolu çalışmak istiyoruz.	3
Çalışanlar arasındaki maaş farklılıkları düzeltilsin.	3
Personel ayrımı yapılmamasın.	2
Personel değerlendirmesi sadece çocukların sözlerine göre yapılmamasın.	3
Bakım elemanlarının çalışma saatleri düzenlensin.	1
Kurum ile- kurum çalışanı arasındaki iletişim artırılsın.	2
Toplantılar yapıp çalışanların fikirleri alınsın.	1
Daha fazla ev açılsın.	1
Çocuklar spor, müzik etkinliklerine dışarıda katılmak yerine kurumda böyle etkinlikler verilsin.	1
Bakım evlerinde daha küçük yaşta çocuklar da kalabilsin.	1
Bakım evlerinde sadece ailesi olmayanlar kalsın.	1
Sorunlu çocuklar diğer çocuklardan ayrılınsın.	1
Çocukların davranışlarını düzenlemek için kontrol mekanizmaları oluşturulsun.	1
Böyle çalışmalar (araştırmalar) daha sık yapılsın.	2

Her ne kadar hedef kitle olan bakım elemanlarının görüşlerini almak için açık uçlu yarı yapılandırılmış bir veri toplama aracı kullanılmışsa da, yine de kaçırılan başka noktaların kalmaması için, bu kişilere “başka belirtmek istediğim şeyler...” başlığında bir soru sorulmuş ve önemli bulgular elde edilmiştir. Bakım elemanlarının belirttikleri diğer konular; personel,

çocuklar, kurum ve araştırmalarla ilgilidir. Bakım elemanları personel işleri ile ilgili olarak bazı isteklerde bulunmaktadırlar. Bunlar; kadrolu çalışmak isteği, çalışanlar arası maaş farklarının düzeltilmesi, çalışma saatlerinin düzenlenmesi ve sadece çocukların sözlerine göre değerlendirilmemeleri gereğidir. Bakım elemanları kurumları ile ilgili olarak; çalışanları arası iletişimin artırılması, toplantılar yapılarak kendilerinin de fikirlerinin alınması ve daha fazla ev açılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bakım elemanları hizmet alan çocuklar ile ilgili olarak; çocukların davranışları için kontrol mekanizmalarının olmasını, sorunlu çocukların diğer çocuklardan ayrılması gerektiğini, bakım evlerinde sadece ailesi olmayan çocukların kalması gerektiğini, küçük çocukların da bu evlerde kalabilmesini ve sosyal ve fiziksel etkinliklerin sadece dışarıda değil kurum içinde de verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Literatür incelendiğinde (bakım evleri uygulamasının da yeni olması nedeniyle) bilimsel araştırmaların çok az olduğu görülebilir. Bu nedenle bakım elemanları kurumlarında bilimsel araştırmaların daha sık yapılması gerektiğini belirtmektedirler.

4.2. ASP İl Müdürlüğünde Çalışan Öğretmen, Yönetici ve Sosyal Servis Görevlilerinin; Çalıştıkları Birim ile İlgili Belirttikleri Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Samsun ili çalışma evreninde bulunan öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlilerinin (N=32) kendilerine uygulanan "Öğretmen, Yönetici ve Sosyal Servis Görevlileri Problem Tarama" aracında nitel olarak belirttikleri sorunlar; hizmet alan çocuklar, personel, bina, genel müdürlük/ mevzuat, olmak üzere 4 kategoride tanımlanmıştır. Elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 10: ASP İl Müdürlüğünde Çalışan Öğretmen, Yönetici ve Sosyal Servis Görevlilerinin; Hizmet Alan Çocuklar Hakkında Belirttikleri Sorun ve Çözüm Önerileri

Sorun	Sorunu belirten kişi sayısı	Çözüm	Çözümü belirten kişi sayısı
Problemlili çocukların (öğrenme güçlüğü, istismara uğramış vb.) normal çocuklarla bir arada olması	14	Problemlili çocuklar için rehabilite edici ayrı birim oluşturulmalı	9
		Çocuklar korunma altına alınma nedenine göre gruplandırılmalı	5
Çocuk sayısının fazlalığı	5	Yeni çalışanlar alınarak gruplardaki çocuk sayısı düşürülsün	5
Okullarda çocukların istenmemesi	3	Okullarda öğretmenlerin bu çocuklar ile ilgili bilinçlendirilmesi	3
Etkinlik sayısı fazlalığı	3	Daha az sayıda ama etkili etkinlikler düzenlensin	2
		Etkinlikler ders çalışma saatleri ile çakışmasın	1
Akademik isteksizlik, başarıda düşüklük	3	Kurumlarda yetişmiş ve başarılı olmuş kişiler, çocukları motive etmek için seminer versin	1
		Okul ile koordineli bir şekilde çalışılsın, öğrencilere gerekli akademik destek sağlansın	1
		Çocuklar akademik olarak başarısızsa meslek edindirici yönde eğitilsin	1
Farklı yaş gruplarının bir arada olması	1	Farklı yaş grupları farklı binalarda bakılsın	1
Gruplarda düzenin sağlanamaması	2	Çocuklara otorite kavramı tanıtılsın, yaşadıkları yerin kuralları hakkında bilinçlendirilsin	2
Problemlilerine(psikolojik, çevresel) yeterli destek olunamaması	9	Eğer tedavi gerekiyse uygulaması çocuğun isteğine bırakılsın	2
		Çocukların aile özllemleri görüşmeler ayarlanarak giderilsin	1
		Çocuklar kendilerini sürekli baskı altında hissetmesin	1
		Uzman kişilerden yardım alınıp çocukların psikolojik gelişimleri desteklensin.	5

ASP İl Müdürlüğünde çalışan öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlilerinin; hizmet alan çocuklar ile ilgili olarak en çok; bakım evlerindeki normal çocuklar ile ağır problemlili çocukların (örneğin, öğrenme güçlüğü çeken, istismara uğramış vb.) bir arada olmasının sorun oluşturduğunu belirtmişlerdir. Bu sorunun çözümü için aynı kişiler; çocukları korunma altına alınma nedenine göre gruplandırmak ve bir rehabilitasyon biriminin gereğinden bahsetmişlerdir. Öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlilerinin ikinci olarak en çok belirttiği problem; çocukların psikolojik ve çevresel problemleri karşısında yetersiz kalınması ve bir bakıma çaresiz kalınmasıdır. Bu sorunun çözülmesi için; eğer tedavi gerekliyse sadece çocuğun isteğine göre davranılmaması, eğer gerekliyse ve yararlıysa tedavi için harekete geçirilmesi gerektiği ve uzman kişilerden yardım alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Çocukların aile özelemlerini gidermek için görüşmeler ayarlanabileceğini ve sürekli çocukların baskı altında oldukları hissini kaldırmak gerektiğini belirtmişlerdir. Bakım evlerindeki çocuk sayısının çokluğu sadece bakım elemanları tarafından değil, aynı zamanda öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlileri tarafından da bir problem olarak belirtilmiş ve bu birimlerdeki çocuk sayısının azaltılması gerektiği vurgulanmıştır. Okullarda bakım elemanlarından giden çocukların diğer çocuklar tarafından istememesi sorununu gidermek için, öğretmenlerin bu konuda bilinçlendirilmesi gereği çözüm olarak sunulmuştur. Çok etkinlik açmak yerine az ama etkili etkinliklere yer verilmesi ve bu etkinliklerin ders çalışma saatleri ile çakışmaması gerektiği de belirtilmiştir. Çocuklardaki akademik isteksizlik ve düşük başarı sorununun çözümü ile ilgili olarak; kurum içinden yetişmiş başarılı örneklerin yanı sıra okul ile işbirliği içerisinde çalışarak doğru yöneltme yapılması gereği belirtilmiştir. Gruplarda düzenin sağlanabilmesi için, kurallar belirlensin ve çocuklar bilinçlendirilsin önerisi ön plana çıkmıştır. Ayrıca farklı yaş grubundaki çocukların birbirinden ayrılması gerektiği belirtilmiştir.

Tablo 11: ASP İl Müdürlüğünde Çalışan Öğretmen, Yönetici ve Sosyal Servis Görevlilerinin; *Personel* Hakkında Belirttikleri Sorun ve Çözüm Önerileri

Sorun	Sorunu belirten kişi sayısı	Çözüm	Çözümü belirten kişi sayısı
Kurum içinde çalışanlar arasındaki çatışma	5	Bu çatışmaları önleyici çalışmalar yapılsın	4
		Kurum içindeki sorunlar tespit edilsin	1
Kaliteli eleman yetersizliği	6	Yeterli sayıda ve eğitilmiş personel alınsın	6
Kurumda çocuklara otorite gibi davranması	1	Çalışanlar kurum tarafından kendilerine güvenildiğini bilsin	1
Kurum elemanlarının resmi işler nedeniyle çocuklarla ilgilenememesi	4	Resmi işler için ayrı bir görevli alınsın	4

ASP İl Müdürlüğünde çalışan öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlilerinin; birimlerinde çalışan personel ile ilgili olarak en çok öne çıkan sorun elemanların mesleki yeterliklerinin az olmasıdır. Bunun için eleman alınırken en başta eğitilmiş ve yeterli sayıda eleman alınması gereği dile getirilmiştir. Personel ile ilgili olarak ortaya çıkan ikinci önemli sorun "*çalışanlar arasındaki çatışmalar*"dır. Çözüm olarak bu çatışmayı oluşturan sorunlar tespit edilerek önleyici çalışmaların yapılması önerilmektedir. ASP İl Müdürlüğünde çalışan öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlileri tarafından belirtilen bir diğer sorun; kurum elemanlarının resmi işler nedeniyle, çocuklarla yeterince ilgilenememesi belirtilmekte ve bu iş için çözüm üretilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca çalışanlara güvenildiğinin hissettirilmesi ve klasik otoriter davranışların terk edilmesi gerektiği de belirtilmiştir.

Tablo 12: ASP İl Müdürlüğünde Çalışan Öğretmen, Yönetici ve Sosyal Servis Görevlilerinin; *Bina* Hakkında Belirttikleri Sorun ve Çözüm Önerileri

Sorun	Sorunu belirten kişi sayısı	Çözüm	Çözümü belirten kişi sayısı
Fiziki koşulların yetersiz olması	3	Amacına uygun yeni binalar yapılsın	2
		Öğretmenlerin öğrencilerle bireysel görüşebileceği odalar yapılsın	1
Evlerin merkezden uzaklığı	1	Ulaşımı kolaylaştırmak için koordinasyon merkezine bağlı 2 ayrı merkez oluşturulsun	1

ASP İl Müdürlüğünde çalışan öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlilerinin bakım evlerinin binaları ile ilgili olarak belirttikleri en önemli sorun binaların fiziki olarak yetersiz olmasıdır. Bunun çözümü için yeni bina ve özellikle öğretmenlerin öğrencilerle bireysel olarak görüşebileceği odaların olması gerektiği belirtilmiştir. Daha önce bakım elemanlarının da belirttiği gibi, öğretmenler de evlerin merkezden uzak olmasını bir problem olarak görmüşlerdir.

Tablo 13: ASP İl Müdürlüğünde Çalışan Öğretmen, Yönetici ve Sosyal Servis Görevlilerinin; Genel Müdürlük/ Mevzuat Hakkında Belirttikleri Sorun ve Çözüm Önerileri

Sorun	Sorunu belirten kişi sayısı	Çözüm	Çözümü belirten kişi sayısı
Korunma altında bulunan çocukların velayet hakları	1	Çocukların velayet haklarını geçici olarak anne-babadan alınmasına ilişkin yasal düzenleme yapılsın	1
Yöneticilerin vekâlet görevli olması	1	Yönetici atamalarında 5. ve 6. Bölge hizmet şartı kaldırılınsın	1
Tüm hizmetlerle ilgili işleyiş eksikliği	1	Kanunlarda gerekli düzenlemeler yapılsın	1

ASP İl Müdürlüğünde çalışan öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlileri genel müdürlük ve mevzuat ile ilgili olarak üç ayrı nokta belirtmişlerdir. Birincisi “Çocukların velayet haklarının geçici olarak anne-babadan alınmasına ilişkin yasal düzenleme yapılsın”, ikincisi yöneticilerin asaleten değil vekâleten görevli olmaları, üçüncüsü ise genel işleyiş eksikliğinin olması olarak belirtilmiş ve düzenleme yapılması gereği belirtilmiştir.

Tablo 14: ASP İl Müdürlüğünde Çalışan Öğretmen, Yönetici ve Sosyal Servis Görevlilerinin Değişmesini İstedikleri Şeyler

Eğer elimde olsaydı;	Kişi sayısı
Bakım evlerindeki çocuklarla ilgili önyargıları değiştirmek isterdim.	2
Fiziki imkânları iyileştirdim.	3
Çocukların daha disiplinli yaşamaları için çalışmalar yapardım.	2
Çocukların koruyucu aileler ile yaşamasını sağlardım.	8
Çocuklara 18 yaşından sonra iş imkânı sağlarken daha seçici olurdu.	1
Çocukları problemlerine göre ayırıp öyle tedavi ederdim.	1
Gruplardaki çocuk sayılarının azaltılmasını sağlardım.	2
Yöneticilerin adaletli olmasını isterdim.	1

ASP İl Müdürlüğünde çalışan öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlilerinin eğler ellerinde olsaydı en çok değiştirmek istedikleri şeyler doğrudan çocuklarla ilgilidir. Bunların başında “çocukların koruyucu aileler ile yaşamasını sağlamak” tır. İkinci anlamlı istek çocuklara karşı gösterilen önyargıların değişmesi ile ilgilidir. Çocuk sayısını azaltıp daha planlı yaşamalarını sağlamak ve iş sağlarken yönetimin öneminden bahsetmişlerdir. Çocuklar dışında ikinci düzeltilmek istenen şey doğrudan fiziki koşullar ile ilgilidir. Bunun yanında yöneticilerin adil olması ile ilgili de bir dilek belirtilmiştir.

Tablo 15: ASP İl Müdürlüğünde Çalışan Öğretmen, Yönetici ve Sosyal Servis Görevlilerinin, Belirtmek İstedikleri Diğer Noktalar

Başka belirtmek istediğim;	Kişi sayısı
Öğretmenlerin problemleri çocuklarla ilgili eğitim almaları gerekir.	1
Personelin motivasyonunu kaybetmemesi için gerekli çalışmalar yapılmalı	1
Yöneticiler kurumda kadrolu olarak çalışmalı	2
Çocuklar için yeterli yaptırımlar olmalı	1
Grup sayıları azaltılmalı	1
Fiziki ortamlar düzeltilmeli	1

ASP İl Müdürlüğünde çalışan öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlilerinin bu açık uçlu yarı yapılandırılmış soruların dışında kalan başka noktaların kalmaması için, “başka belirtmek istediğim şeyleri” yazmaları istenmiştir. Elde edilen bulgularda; yöneticilerin vekaletle çalışmaması, öğretmenlerin problemleri çocuklarla ilgili eğitim almaları gereği, motivasyon desteği, fiziki ortamlar ve buna bağlı olarak grup sayılarının düzeltilmesi ile gerektiğinde yaptırımların olması isteği belirtilmiştir.

TARTIŞMA VE YORUM

Bakım evlerinde çocuklara daha iyi hizmet verilmesi için bu problemlerin saptanması ve çözümlerin sağlanmaya çalışılması önemlidir. Benzer problemlerin her iki grup tarafından da belirtilmesi bu problemlerin önemini arttırmaktadır.

Elde edilen bulgular neticesinde bakım elemanları ve öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlilerinin belirttikleri sorunlar ve çözüm önerilerinde, bazı benzerlikler ve farklılıklar görülmektedir. İlk olarak **personel** hakkında belirttikleri sorunlar ve çözüm önerileri incelendiğinde benzerlikler vardır. Bakım elemanları tarafından belirtilen en sık belirtilen sorun "*çalışma ortamında karşılaşılan zorluklar*"dır. Yoğun çalışma tempolarına çözüm olarak en çok yedek eleman gerekliliğinden ve rahat çalışma ortamı oluşturulmasını istemelerinden bahsetmektedirler (Tablo 3). Öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlileri ise çalışma ortamındaki zorlukları daha çok "*çatışma*" olarak tanımlamıştır ve çözüm olarak bu çatışmaları engelleyici çalışmaların yapılmasını talep etmiştir (Tablo 11). Her iki grubun da ortak olarak belirttiği bir problem "*personelin yetersizliği*"dir; her iki grup da bu probleme çözüm olarak kaliteli ve yeterli sayıda personel alınmasını önermektedir (Tablo 3, Tablo 11). Benzer öneriler yapılan bir çalışmada personel seçiminin çocuk ve gençlerin psikolojik ve fiziksel özelliklerini dikkate alınarak yapılması gerektiği ve eğer kurum içinde sorunlar varsa çözümü için personelin psikolojik danışman, psikolog gibi kişilerden destek alması gerektiği şeklinde belirtilmiştir (Atli&Kutlu 2012: 62). Her iki grup tarafından belirtilen bulgulardan birisi de "*iş yükünün fazlalığı*" sorundur. Bu soruna çözüm olarak kurumda farklı görevler için farklı personel olması gerektiği belirtilmektedir. Bir başka ortak sorun ise çocuklarla yaşanan "*otorite*" problemleridir; çözüm olarak her iki grup da kendilerinin otorite olarak çocuklara tanıtılması gerektiğini düşünmektedir (Tablo 3, Tablo 11).

Bakım elemanlarının **idareciler/yönetim** hakkında belirttikleri sorunlar ve çözüm önerileri diye bir kategori olmasına rağmen, aynı kategori öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlilerinde bulunmamaktadır. Bakım elemanları bu kategoride en çok "*iletişim ve güven*" problemlerini belirtmektedir. Bu problemlere çözüm olarak en çok belirtilen durumlar ise idarecilere ulaşabilmek ve kendilerine güvenildiğini hissetmektir. Belirtilen diğer sorunlar ise personele "*adaletli olunmaması, görev değişikliklerinin çok sık yapılması ve evdeki sorunlarla idarecilerin ilgilenmemesi*"dir (Tablo 4). Kurumlarda ve çocuk evlerinde sık sık bakıcı değiştirmek çok yaygın karşılaşılan bir durumdur ve bu durumun çocuklar üzerinde olumsuz etkisi vardır (Yazıcı, 2012: 514).

Bakım elemanları ve öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlileri tarafından belirtilen ortak kategorilerden biri de **çocuklar** ile ilgili problemlerdir. "*Psikolojik sorunlar*" bakım elemanları tarafından en çok belirtilen sorunlardır. Destek alınması gerektiği en çok belirtilen çözümdür (Tablo 5). Bu sorun öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlilerinin belirttiği sorunlarda "*problemlili çocukların normal çocuklarla bir arada olması*" sorunundan sonra ikinci sırada gelmektedir. Öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlilerinin psikolojik sorun çözümlerinde en çok belirtilen yine aynı şekilde gerekli desteğin alınmasıdır. "*Problemlili çocukların normal çocuklarla bir arada olması*" sorununa çözüm olarak en çok belirtilen çözüm rehabilite edici ayrı bir birim kurulması gerektiğidir. (Tablo 10). Yapılan bir çalışmada özel eğitim ve rehabilitasyona ihtiyacı olan çocukların, çocuk evlerinde sağlıklı çocuklarla yaşadıklarında sağlıklı çocukları etkiledikleri ve bu çocukların evden ve okuldan kaçmaları için teşvik edici olduklarını belirtmiştir Yazıcı, 2012: 514). Bu sorunun bakım elemanları tarafından belirtilmemiş olması iki grup arasındaki farklılıklardan biridir. İki grup tarafından da belirtilen bir sorun ise çocukların "*sayı olarak fazlalığı*"dır. İki grup da grup sayılarının azaltılmasını ve personel sayısının artırılması şeklinde benzer çözüm önerileri sunmaktadır (Tablo 5, Tablo 10). Bakım elemanlarının çocuklarla ilgili belirttiği bir diğer sorun ise "*akademik olarak çocuklarla yeterince ilgilenilmediğini*" düşünmeleridir (Tablo 6). Bu sorun öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlileri tarafından farklı bir şekilde: çocukların "*akademik isteksizliği*" olarak belirtilmektedir (Tablo 10). Bakım elemanları soruna çözüm olarak öğrencilerle branş öğretmenlerinin ilgilenmesi gerektiğini belirtmekte, öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlileri ise öğrencileri motive edici çalışmalar yapılması gerektiğini belirtmektedir (Tablo 5, Tablo 10). Burada bir

probleme iki grubun farklı açılardan yaklaştığı ve bu nedenle farklı çözümler ürettiği gözlenmektedir. Bakım elemanları tarafından belirtilen bir diğer önemli problem ise çocuklarla olan *"ilgi/iletişim eksikliği"* dir(Tablo 5). Bu sorun öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlileri tarafından belirtilmemiştir. Bu durumda iki grup tarafından gözlenen farklı sonuçlardandır. İki grup arasında gözlenen bir diğer farklılık ise *"sosyal faaliyetlerle"* ilgili olan sorunlardır. Bakım elemanları sosyal faaliyetlerin artırılması gerektiğini düşünmekte, öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlileri ise daha az sayıda ama etkili etkinlikler yapılması gerektiğini belirtmektedir. Bakım elemanları tarafından belirtilen bir diğer problem *"beslenme"* konusundadır, bu problem öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlileri tarafından belirtilmemiştir. İkinci grup tarafından belirtilip, bakım elemanları tarafından belirtilmeyen sorunlar ise *"çocukların okullarda istenmemesi"*, *"farklı yaş gruplarının bir arada olması"* ve *"gruplarda düzenin sağlanamaması"* dir (Tablo 5, Tablo 10).

Bakım elemanları ve öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlileri tarafından belirtilen ortak kategorilerden biri de **genel müdürlük/mevzuat** hakkındaki sorunlar ve çözüm önerileridir. Bu kategoride iki grubun da bütün cevapları farklılık göstermektedir. Bakım elemanları tarafından belirtilen bir sorun evlerdeki çocukların *"yaş gruplarının düzenlenmesi"* gerektiğidir (Tablo 6). Bu soruna çözüm olarak çocukların yaş grupları ile ilgili farklı öneriler belirtilmiştir. Bakım elemanları tarafından belirtilen diğer sorunlar *"aile görüşmelerinin eksikliği"* ve *"sorunlu çocukların diğerleriyle aynı ortamda bulunması"* dir. Bakım elemanları sorunu çocukların gruplara dağıtılması gerektiğini, gerekirse de rehabilitasyona gitmesi gerektiğini belirtmektedir (Tablo 6). Öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlilerini belirttiği sorunlar ise çocukların *"velayet hakları"*, *"yöneticilerin atanma problemleri"* ve *"hizmetlerdeki işleyişle ilgili eksiklikler"* dir. Çocukların velayetlerinin geçici olarak ebeveynlerden alınması ve yanında gerekli düzenlemeler yapılması gerektiği belirtilmektedir (Tablo 13).

Bakım elemanları ve öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlilerinin belirttiği ortak sorun kategorilerinden sonuncusu **bina** ile ilgili sorunlar ve bunlara çözüm önerileridir. İki grubun da belirttikleri sorunlar aynıdır. *"Yuvaların ve evlerin fiziksel olarak yetersizliği"* ve *"merkezden uzak oluşları"* iki grup tarafından belirlenen problemlerdir. Bu problemlere çözüm olarak amacına uygun yeni binaların yapılması ve mevcut evlerin sayılarının artırılması gerektiği ve evlerin merkeze yakın konumlardan seçilip ulaşım için bir merkez oluşturulması gerektiği belirtilmiştir (Tablo 7, Tablo 12).

Bakım elemanları ve öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlilerine **ellerinde olsaydı** neyi değiştirmek isterlerdi sorusu sorulduğunda iki grubun da en çok belirtilen cevap çocuklarla ilgilidir. Bakım elemanları *"çocukların aileleri ile yaşamalarını sağlamak"* istemekte, öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlileri *"çocukların koruyucu aileler ile yaşamalarını"* sağlamak istemektedir. Burada çocuklara verilen bakım hizmetinin bir aile tarafından verilmesinin daha iyi olacağını düşündükleri görülmektedir. Bakım elemanları tarafından ikinci sırada belirtilen durum *"bakım evlerinin sayısını arttırmak"* istemeleridir. Öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlileri tarafından en çok belirtilen ikinci durum ise *"fiziki imkanların iyileştirilmesi"* gerektiğidir. Buradan görülmektedir ki iki grubun da belirttiği maddeler arasında benzerlikler vardır. Bakım elemanları ve öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlilerinin değiştirmek istedikleri şeylere verdikleri bu cevaplar daha önce belirttikleri sorunlar ve çözüm önerileri ile benzerlik göstermektedir (Tablo 8, Tablo 14).

Başka belirtmek istedikleri noktalar sorulduğunda çalışanlar kendi çalışma koşulları ile ilgili cevaplar vermişlerdir. En çok verdikleri cevaplar *"kadrolu çalışmak"* istemeleri, *"maaş farklarının düzeltilmesi"* ni istemeleri ve *"personel değerlendirmelerinin yalnızca çocukların sözlerine dayanarak yapılmaması"* gerektiğini istemeleridir. Bunların yanında *"kurum çalışanları arasındaki iletişimin artmasını"*, *"çalışma saatlerinin düzenlenmesini"* ve *"personel ayrımı yapılmamasını"* talep etmektedirler. Öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlileri başka belirtmek istedikleri nokta konusunda en çok *"yöneticilerin kadrolu çalışması istekleri"* ni belirtmişlerdir. Bunların dışında öğretmenlerin *"problemlerle çocuklarla ilgilenmek için eğitim almaları gerektiği"*, *"çocuklar için yaptırımların olması gerektiği"*, *"grup sayılarının azaltılması"* gerektiği ve *"fiziki ortamın düzenlenmesi"* gerektiği konuları üzerinde durmuşlardır (Tablo 9, Tablo 15).

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Bakım evlerinde işleyişin her an düzgün olarak çalışması çok önemlidir, çünkü olası bir durumunda çocukların fiziksel ve psikolojik olarak zarar görmesi muhtemeldir. Bu nedenle bakım evlerindeki sorunların çok iyi belirlenip çözmek için gerekli çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bakım elemanlarının ve öğretmen, yönetici ve sosyal servis görevlilerinin belirttikleri bakım evlerinde yaşanan temel sorunları, araştırmanın amaçları ve elde edilen bulgular doğrultusunda üç ana kategoride belirtebiliriz:

Tüm çalışanlar ile ilgili problemler ve çözüm önerileri;

- Personelin nitelik ve nicelik olarak yetersizliği çocuklarla yeterli miktarda ve kaliteli bir iletişimin sağlanmasını önlemektedir. Bakım evi çalışanlarının yapmaları gereken işin yoğunluğu ve bu alanda yetkin olmamaları karşılaşılan sorunların miktarını arttırmaktadır. Bu problemin çözümü olarak yeterli sayıda ve eğitilmiş personel alınması bakım evi çalışanları tarafından belirtilmiştir.
- Personelden beklenen sadece çocuklarla ilgilenmesi değildir, bunun yanında evrak işlerinin yapılması gibi bazı sorumlulukları da bulunmaktadır. Bu nedenle personelin iş yükü ve sorumlulukları oldukça fazladır. Bu iş yükü arasında çocuklara gereken özeni gösteremediklerini belirtmektedirler. Çözüm olarak resmi işler için farklı bir personel çalıştırılması gerektiğini ve sorumluluklarının azaltılması gerektiğini belirtmişlerdir.
- Bakım evlerinde çalışanlar arasındaki çatışmalar görülmektedir. Bu kadar fazla sorumluluk gerektiren bir iş alanında böyle çatışmaların yaşanması normaldir. Evdeki bir grup işini aksattığında bu aksaklık diğer çalışanlara yansımakta ve bu nedenle çatışmalar doğmaktadır. Çalışanlar arasındaki iletişim daha iyi sağlanması için bazı eğitimlerin verilmesi gerektiği çalışanlar tarafından belirtilmiştir. Bunun yanında herkesin sorumluluğunu iyi bilmesi ve işini doğru bir şekilde yapması gerektiği belirtilmiştir.
- Çalışma ortamında çocuklarla veya yönetim ile karşılaşılan zorlukların olduğu belirtilmiştir. Çocukların sadece yöneticileri otorite kabul edip kendileriyle bütün gün ilgilenen bakım elemanlarını otorite kabul etmemesi çeşitli problemler yaşanmasına neden olmaktadır. Çocukların kendileriyle ilgilenen bakım elemanlarını otorite olarak tanımaları önemlidir. Bununla birlikte yönetimin aldığı kararlar nedeniyle personele güvenmediğini göstermesi ve arada yaşanan iletişim problemleri bulunmaktadır. Bakım evi personeli kendilerinin de otorite kabul edilmesini istemektedir.
- İdarecilerin sorunlarla ilgilenmemesi ve sorun anında ulaşılmamasının zor olması bakım evlerinde karşılaşılan başka bir problemdir. Personelin çocuklarla ilgili karar almasını beklenmediği bazı acil durumlarda yönetime ulaşmada bazı sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunlar nedeniyle bazen çocuklara müdahale edilmede geç kalınması söz konusu olabilir. Evlerde çalışan bakım elemanları gerektiğinde yöneticilere ulaşabilmek ve yöneticilerin çözüm sürecine dahil olmasını istemektedir.
- İdareciler ve personel arasında iletişim ve görev dağılımı ile ilgili problemler yaşanmaktadır. Görev dağılımı eşit olmadığında; eşitsiz davranıldığını düşünene personelin işe karşı motivasyonu düşmekte ve diğer arkadaşlarına ve yönetime tavrı aldığı görülmektedir. Herkesin eşit koşullarda çalıştığını ve gerektiğinde yöneticilere ulaşabileceklerini bilmeleri bakım evi çalışanları açısından çok önemlidir.

Evde yaşayan çocuklarla ilgili problemler ve çözüm önerileri;

- Bakım evlerinde kapasitesinin üzerinde çocuk olması beraberinden problemler de getirmektedir. Buna çözüm olarak yeni evler açılması gerektiği ve yeni elemanlar alınması gerektiği bakım evi çalışanları tarafından belirtilmiştir. Kalabalık bir ortamda, kapasitenin üzerinde çocuk olan evlerde çocuklarla yeterince ilgilenilememektedir.
- Çocukların tam zamanlı bakımının yapıldığı bir kurumda çocuklara her açıdan destek olunması çok önemlidir. Bu anlamda bakım evlerinde çocukların psikolojik ve

akademik problemleri ile yeterince ilgilenilmediği görülmektedir. Çözüm olarak çocukların gerektiğinden psikolojik destek alması kolaylaştırılmalıdır. Bunun yanında bakım elemanları çocukların derslerine destek olurken zorluk çekmektedir, eğer alanında uzman branş öğretmenleri etüt saatlerinde çocuklarla ilgilenirse daha fazla fayda sağlanır.

- Çocukların tüm zamanlarını bakım evlerinde geçirdikleri düşünülduğünde sosyalleşmeleri için gerekli faaliyetlerin önemi de açığa çıkmaktadır. Çocuklar için sosyal faaliyetlerin düzenlenmesinde bazı sorunlar yaşanmaktadır. Çocukların ilgisini çeken faaliyetler düzenlenmeli ve bu faaliyetlerin zamanlaması uygun bir şekilde yapılmalıdır.
- Bakım evlerinde yaşayan çocukların bakım evlerinden geldiği bilindiği için okullarda hem öğretmenler hem de arkadaşları tarafından dışlanmaktadır. Özellikle öğretmenin tutumu diğer çocuklara örnek olduğu için çok önemlidir. Böyle bir durum gözlemlendiğinde öğretmenler ile görüşülmeli ve gerekli adımların atılması sağlanmalıdır.
- Çocuklarla kurum içi düzeni sağlamada otorite problemleri yaşanmaktadır. Çocukların tüm çalışanları otorite olarak görmeleri çok önemlidir, çünkü aksi durumda verilen yönergeleri yapamayacaklar ve sorunlar artacaktır. Evlerde bu alının yöneticilerin desteğiyle oluşturulması gerekmektedir.
- Evlerde çeşitli geçmiş yaşantıları olan farklı problemleri olan ve yaş grupları farklı olan çocuklar bir arada yaşamaktadır. Çocukları gruplandırma sisteminde yapılan hatalar sorunlara neden olmaktadır. Geçmiş yaşantısında olumsuzluklar olan bir çocuk bunu diğer çocuklarla paylaştığında onları da etkilemektedir. Grupların yapılırken yaş ve geçmiş yaşantılara göre yapılması önemlidir. Bunun yanı sıra ek olarak desteğe ihtiyacı olanlar gerekirse önce rehabilitasyon merkezlerinde tedavi görmelidir.

Kanunlardaki eksikliklerden doğan ve fiziksel problemler ve çözüm önerileri;

- Aile görüşmelerinin yeterli olmaması çocuklar üzerinde önemli etkiler oluşturmaktadır. Aile görüşmeleri sayıları kanunlarla belirlenmiştir. Çocuklar üzerindeki olumlu etkileri bakım evlerinde çalışanlar tarafından gözlenmektedir. Bu nedenle kanunlarda bir değişiklik yapılması ve görüşme zamanlarının artırılması çocukların yararına olacaktır.
- Bakım evlerinden bazıları çocukların yaşayacağı ortam olarak planlanıp yapılmamıştır. Bu nedenle yuvalarda bazı fiziksel yetersizlikler görülmektedir. Bu yetersizlikler çocukların yaşam kalitesini etkilediği için giderilmelidir.
- Bakım evlerinde yaşanan bir başka problem ise evlerin merkezden uzak oluşudur. Çocukların hastaneye gitmeleri gerektiğinde bu uzaklık ulaşımda problemlere yol açmaktadır. Bu nedenle evler seçilirken konumu öncelikli özelliklerinden biri olmalıdır.
- Korunma altında bulunan çocukların velayet haklarının düzenlenmesi bakım evlerinde yaşanan başka bir problemdir. Bu konuda çocuğun yararına yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- Son olarak kanunlarda yer alan işleyiş ile ilgili problemler çalışanlar tarafından belirtilmiştir. Bu problemler karar alırken bazı aksaklıkların yaşanmasına neden olmaktadır. Bu nedenle kanunlarda gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

6.2. Diğer Öneriler

Araştırmada hem bakım elemanlarına hem de kurumdaki diğer çalışanlara “Eğer elinizde olsaydı, neyi değiştirmek isterdiniz?” sorusu sorularak, problemlere ilişkin çözüm önerileri ve diğer belirtmek istedikleri noktalar da belirlenmiştir. Hem bu öneriler hem de araştırma bulguları doğrultusunda bazı öneriler geliştirilmiştir.

Çocuk bakım evlerinde çocuklara kaliteli bir hizmetin sağlanması buralarda yetişen çocukların topluma yararlı birer birey olabilmeleri için çok önemlidir. Çalışanlarla yapılan araştırma göstermektedir ki bakım evlerinde birçok sorun vardır. Çalışanlar seçilirken alanında gerekli eğitimi almış, iletişimi kuvvetli bireyler seçilmelidir. Bunun yanında eleman

eksikliğinden dolayı yaşanan problemlerin önlenmesi için ise yeterli sayıda personel alımı yapılmalıdır. Personelin kendi arasında ya da idareyle yaşadığı problemlerin çözümü için profesyonel yardım alması sağlanmalıdır. Çocukların sayısı çok fazla olduğu için de problemler yaşanmaktadır, bu problemi çözmek için yurt bakımından ziyade, bakım evi sayısının artışı sağlanmalıdır, çünkü çocuklar bakım evlerinde daha iyi koşullarda yaşamaktadır. Çocukların yaşadıkları problemler için de profesyonel/ dışarıdan destek almaları sağlanmalıdır. Mevzuatla ilgili olan çocukların aileleriyle görüşme sıklığı, velayet hakları, yöneticilerin çalışma koşulları gibi konularda değişiklikler yapılması gerekmektedir. Evlerin şehir merkezlerine yakın olması sağlanmalı ve içlerini dekore ederken çocukların ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi sağlanmalıdır.

Şüphesiz bir çocuğun en mutlu şekilde yaşayabileceği yer ailesinin yanındır. Sadece maddi eksiklikler nedeniyle bakım evlerinde kalan çocukların ailelerine maddi yardımlar yapıp bu sorun çözüme ulaştırılabilir. Ülkemizde evlat edinme ve koruyucu aile kavramları daha da çok uygulanarak çocukların kurum bakımından daha iyi koşullarda yaşamaları sağlanabilir.

Kısaltmalar

ASP: Aile ve Sosyal Politikalar

KAYNAKÇA

- ATLİ, Abdullah, KUTLU, Mustafa (2012). "Çocuk Yuvaları ve Yetiştirme Yurtlarında Çalışan Personelin Empatik Eğilim Düzeylerinin İncelenmesi" *Toplum ve Sosyal Hizmet*. Cilt: 23, Sayı: 1, s. 49-66.
- BAŞ, Türker, AKTURAN, Ulun (2008). *Nitel Araştırma Yöntemleri NVivo ile Nitel Veri Analizi*, Ankara: Seçkin Yayınları.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener, ÇAKMAK, Ebru K., AKGÜN, Özcan E., KARADENİZ, Şirin, DEMİREL, Funda. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- İÇAĞASIOĞLU ÇOBAN, Arzu, ÖZBESLER, Cengiz (2009). "Türkiye'de Aileye Yönelik Sosyal Politika ve Hizmetler" *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, Temmuz-Ağustos-Eylül 2009, s.31-41.
- EKİZ, Durmuş. (2003). *Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metodlarına Giriş*, Ankara: Anı Yayıncılık
- ERSÖZ, Halis Y. (2003). "Doğuşundan Günümüze Sosyal Politika Anlayışı ve Sosyal Politika Kurumlarının Değişen Rolü" *İ.Ü. İktisat Fakültesi Mecmuası*, Cilt: 53, Sayı:2, s. 119-144.
- KORTENKAMP, Katherine, EHRLE, Jennifer (2002). "The Well-Being of Children Involved with the Child Welfare System: A National Overview" *The Urban Institute Series B*, B-43. s. 1-8.
- ÖZATEŞ, Ö. Sanem (2010). "Sosyal Hizmet Etiğinin Felsefi Temelleri" *Toplum ve Sosyal Hizmet*, Cilt: 21, Sayı: 1, s.85-97.
- ÖZDEMİR, Nesrin, SEFER, Nihan, TÜRKDOĞAN, Duygu. (2008). "Bir Sosyal Sorumluluk Projesi Örneği: Korunmaya Muhtaç Çocuklar" *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 32, No:2, s. 283-305.
- ŞİMŞEK, Zeynep, EROL, Neşe, ÖZTOP, Didem, ÖZCAN, Özlem Ö. (2008). "Kurum Bakımındaki Çocuk ve Ergenlerde Davranış ve Duygusal Sorunların Epidemiyolojisi; Ulusal Örneklemde Karşılaştırmalı Bir Araştırma" *Türk Psikiyatri Dergisi*. S. 19(3), s. 235-246.
- YAŞAR, Öznur, DAGDELEN, Nihal. (2013). "Korunmaya Muhtaç Çocukların Yetiştirilmesinde Çocuk Yurtlarından Çocuk Evlerine Geçiş, Çocukların Sosyo-Kültürel ve Psikolojik Gelişimlerine Etkisi Üzerine Bir Çalışma: Isparta Örneği" *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Cilt:2, S. 18, s. 199-221
- YAZICI, Ergün. (2012). "Korunmaya Muhtaç Çocuklar ve Çocuk Evleri" *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 9, S. 18, s. 499-525.
- YOLCUOĞLU, İsmet G. "Türkiye'de Çocuk Koruma Sisteminin Genel Olarak Değerlendirilmesi" *Aile Toplum ve Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, Temmuz -Ağustos-Eylül 2009. s. 43-57.
- YÜRÜR, Şenay, Sarıkaya, Muammer, (2011). "Sosyal Çalışmacıların Sosyal Destek Algılarının Tükenmişliğe Etkisi" *Ege Akademik Bakış*, Cilt: 11, S. 4, s. 537-552.
- TÜMKAYA, Songül (2005). "Ailesi Yanında ve Yetiştirme Yurdunda Kalan Ergenlerin Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması" *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt 3, S. 4. s. 445-459.
- <http://eydb.aile.gov.tr/tr/24141/Cocuk-Evleri-personeline-Yonelik-Hizmet-Ici-Egitim-Programi> Çocuk Evleri Personeline Yönelik Hizmet içi Eğitim Programı. Erişme Tarihi: 31 Ocak 2014
- <http://www.cocukhizmetleri.gov.tr/tr/10524/Bakim-Hizmetleri-Daire-Bsk>. Bakım Hizmetleri Daire Başkanlığı. Erişme Tarihi: 23 Ocak 2014
- http://www.cocukhizmetleri.gov.tr/upload/cocukhizmetleri.gov.tr/mce/yonetmelikler/cocukevleri_calismaesaslari.pdf Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Çocuk Evleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik. Erişme Tarihi: 27 Ocak 2014
- http://www.mutluyuva.org/docs/calistay_sonuc_bildirgesi.pdf Uluslararası Çocuk Evleri ve Koruyucu Aile Sisteminin Geleceği Çalıştay Sonuç Bildirgesi, 24-25 Kasım 2012. Erişme Tarihi: 23 Ocak 2014
- ASPB, (2013), Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2013 Yılı Faaliyet Raporu. http://www.aile.gov.tr/upload/Node/27632/files/AILE_VE_SOSYAL_POLITIKALAR_BAKANLIGI_2013_YILI_IDA_RE_FAALİYET_RAPORU.pdf Erişme Tarihi: 30 Temmuz 2014.